

288

Na temelju članka 4. stavak (4) Zakona o srednjoj naobrazbi i odgoju – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 10/20 i 11/20), Ministarstvo naobrazbe i znanosti Tuzlanskog kantona, donosi

PRAVILNIK**o načelima i postupku zaštite djece/učenika od diskriminacije i njenih pojava oblika na razini srednjih škola na području Tuzlanskog kantona****I. DIO – OPĆE ODREDBE****Članak 1.
(Predmet)**

Ovim pravilnikom utvrđuju se načela i uspostavlja procedura interne zaštite djece/učenika od diskriminacije i njenih pojava oblika na razini srednjih škola na području Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: škola).

**Članak 2.
(Terminološko korištenje)**

Terminološko korištenje i određenje izraza sadržanih u ovom pravilniku korišteno u jednom rodu podrazumijeva oba roda.

II. DIO – DISKRIMINACIJA**Članak 3.
(Zabrana diskriminacije)**

(1) U školi je zabranjena svaka vrsta diskriminacije zasnovana na rasi, boji kože, jeziku, vjeri, etničkoj pripadnosti, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, svezi s nacionalnom manjinom, imovnom stanju, naobrazbi, društvenom položaju i spolu, spolnom izražavanju ili orijentaciji, ili drugom statusu koji na bilo kakav način posljedično vodi različitom postupanju ili djelovanju u odnosu na osobe zaštićene ovim pravilnikom.

(2) Neposrednom diskriminacijom smatra se svako različito postupanje, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja u procesu odgoja i naobrazbe kada je dijete/učenik zbog osobnog svojstva ili pripadnosti dovedeno ili je bilo ili bi moglo biti dovedeno u nepovoljan položaj u odnosu na neko drugo dijete/učenika ili skupinu učenika prilikom upisa, u realizaciji ili u svezi sa odgojno-obrazovnim procesom, a posebno:

a) otežavanje ili onemogućavanje upisa djeteta u školu zbog nekog osobnog svojstva ili pripadnosti;

b) uskraćivanje prava na srednju naobrazbu i odgoj pod jednakim uvjetima;

c) isključivanje ili zanemarivanje učenika u odgojno-obrazovnom procesu zbog nekog osobnog svojstva ili pripadnosti;

d) otežavanje ili uskraćivanje mogućnosti praćenja nastave ili učešća u drugim odgojno-obrazovnim aktivnostima zbog osobnog svojstva ili pripadnosti;

e) dovođenje u neravnan položaj ili nepovoljan položaj učenika u procesu odgoja i naobrazbe ili u svezi sa tim procesom u odnosu na druge učenike.

(3) Posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa u procesu odgoja i naobrazbe ima ili bi imala učinak dovođenja nekog učenika ili skupine učenika u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na drugog učenika ili skupinu učenika zbog osobnog svojstva ili pripadnosti.

(4) Pored diskriminacije iz stavaka (2) i (3) ovog članka diskriminacijom se smatraju i ostali oblici diskriminacije propisani člankom 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09 i 66/16 – u daljem tekstu: Zakon o zabrani diskriminacije).

(5) Ne smatraju se u smislu ovog pravilnika diskriminacijske mjere i radnje koje se svode na različito postupanje, ako su iste zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti, ako se njima otklanja šteta po najbolji interes djeteta/učenika, ako se ostvaruje legitiman cilj ili ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se nastoji postići, a sve sukladno članku 5. Zakona o zabrani diskriminacije.

(6) U svakom slučaju prilikom procjene koji mehanizam se ima primijeniti u smislu stavka (5) ovog članka posebno se ima cijeniti najbolji interes djeteta.

Članak 4.**(Posebni oblici diskriminatornog ponašanja prema učeniku ili roditelju učenika)**

Posebnim oblikom diskriminatornog ponašanja ili njegovim pojavnim oblikom smatra se svako ponašanje koje za posljedicu ima sljedeće manifestacije:

- a) učenik trpi prijetnje ili ucjene;
- b) učenik se stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugog učenika u istoj ili sličnoj situaciji;
- c) učenik se izlaže poniženju ili podsmijehu, a njegove primjedbe i zahtjevi ignoriraju.

Članak 5.**(Načela zaštite prava od diskriminacije)**

(1) Svaki učesnik u procesu odgoja i naobrazbe dužan je da poštuje načela i druge postulate zabrane diskriminacije i ravnopravnosti u ostvarivanju prava, sukladno garancijama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustava Tuzlanskog kantona, Zakona o zabrani diskriminacije, Okvirnog zakona o osnovnoj i srednjoj naobrazbi u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 18/03 i 88/07), Zakona o srednjoj naobrazbi i odgoju Tuzlanskog kantona – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 10/20 i 11/20), kao i drugih relevantnih zakona, te da se u procesu odgoja i naobrazbe uzdrži od svakog činjenja ili nečinjenja koji može dovesti do diskriminacije i neravnopravnosti.

(2) Pored zaštite prava putem mehanizama sadržanih u propisima iz stava (1) ovog članka, svako dijete/učenik uživa zaštitu prava od diskriminacije i putem mehanizama sadržanih u ovom pravilniku.

(3) Prava koja proizilaze iz sustava za zaštitu prava od diskriminacije ne mogu na bilo kakav način biti umanjena ili ugrožena ovim pravilnikom ili općim aktom škole, a svaka odredba ovog pravilnika ili općeg akta koji u tom smislu na bilo koji način umanjuje ili ograničava pravo djeteta/učenika na zaštitu od diskriminacije ne primjenjuje se i ne proizvodi pravno dejstvo.

(4) Svaki postupak koji se u smislu ovog pravilnika provodi na razini škole smatra se hitnim i treba se provesti u najkraćem mogućem roku primjenom načela efikasnosti i ekonomičnosti.

(5) Hitnost iz stavka (4) ovog članka neće i ne može utjecati na razinu ili kvalitet prava koja dijete/učenik ostvaruje u tom postupku, a nadležni školski organ ili školsko tijelo dužni su svaki relevantni aspekt razmotriti savjesno i brižljivo, vodeći računa o najboljem interesu djeteta/učenika.

(6) Pored načela koja su izričito spomenuta u ovom pravilniku, u postupku zaštite djeteta/učenika od diskriminacije ili njenih pojava oblika na razini škole, shodno se primjenjuju načela sadržana u Zakonu o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98 i 48/99).

Članak 6.**(Zaštita osoba koje prijavljuju diskriminaciju)**

Nijedan učesnik u odgojno-obrazovnom procesu ili je izravno ili neizravno vezan za odgojno-obrazovni proces ne smije trpiti bilo kakve posljedice kada traži ili namjerava tražiti

zaštitu od diskriminatornog postupanja/ponašanja ili kada nudi ili namjerava ponuditi dokaze o diskriminatornom postupanju/ponašanju.

Članak 7.

(Upoznavanje sa sustavom zaštite od diskriminacije)

(1) Škola je dužna osigurati da se zaposlenici škole na sjednicama stručnih organa ili neposredno od strane ravnatelja ili sekretara škole upoznaju s tim da je diskriminacija u procesu odgoja i naobrazbe predmet kaznene, disciplinske i drugih oblika odgovornosti.

(2) Škola je putem svojih organa, kao i posredstvom razrednika dužna upoznati roditelje i učenike sa sustavom zaštite od diskriminacije zasnovanom na odredbama ovog pravilnika, te kontinuirano razvijati partnerski odnos sa roditeljima s ciljem prevencije diskriminacije.

(3) U smislu stavaka (1) i (2) ovog članka, škola je dužna na oglasnoj ploči osigurati objavljivanje Smjernica za prepoznavanje diskriminacije u oblasti naobrazbe u Bosni i Hercegovini, kao zajedničkog dokumenta izrađenog u koordinaciji sa Misijom OSCE u Bosni Hercegovini i podržanog od strane svih nadležnih obrazovnih vlasti u Bosni i Hercegovini.

Članak 8. (Edukacija)

U cilju efikasne primjene ovog pravilnika, škola osigurava suradnju sa Ministarstvom naobrazbe i znanosti Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo), te sukladno sa mogućnostima, s ciljem adekvatne primjene ovog pravilnika na razini škole, organizira edukaciju ravnatelja, sekretara i pedagoga škole.

DIO III. – POSTUPAK ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE

Članak 9.

(Prijava diskriminacije u školama)

(1) Diskriminaciju ili njene pojavne oblike može prijaviti bilo koja osoba koja ima saznanja o istim.

(2) Prijava može biti i anonimna.

(3) Prijava sa kratkim opisom događaja, putem protokola škole ili putem pošte, podnosi se ravnatelju škole na posebnom obrascu koji je sastavni dio ovog pravilnika (Prilog I.).

(4) Postupak zaštite u smislu ovog pravilnika škola može voditi i na temelju saznanja pribavljenog na drugi način.

(5) Svi zaposlenici škole dužni su po saznanju za moguću diskriminaciju ili njene pojavne oblike neodložno obavijestiti ravnatelja škole.

Članak 10.

(Imenovanje komisije)

(1) Po zaprimanju prijave ili saznanja iz članka 9. stavci (1) i (4) ovog pravilnika, ravnatelj škole dužan je imenovati komisiju od tri do pet članova (u daljem tekstu: komisija), u koju se obvezno imenuju jedan član nastavničkog vijeća škole, jedan član vijeća roditelja škole i pedagog škole, i o pokrenutom postupku obavijestiti roditelje/staratelje učenika na kojeg se postupak odnosi.

(2) Prilikom imenovanja komisije ravnatelj škole dužan je osigurati primjenu načela zabrane učestvovanja osoba koja je u sukobu interesa. Sukob interesa postoji onda kada je član komisije bliski srodnik sa osobama na koja se postupak odnosi.

(3) Bliskim srodnikom u smislu stavka (2) ovog članka smatraju se: otac, majka, očuh, maćeha, usvojitelji, staratelj, brat, sestra, dedo i nana (po ocu i majci), brat i sestra roditelja/staratelja i njihova djeca.

(4) Ravnatelj škole dužan je nakon pokretanja postupka na razini škole obavijestiti podnositelja prijave (ukoliko je poznat) i roditelje/staratelja učenika o čijoj zaštiti se radi sa mehanizmima

zaštite sadržanim u propisima iz članka 5. stavak (1) ovog pravilnika, a posebno da se mogu obratiti instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kao centralnoj instituciji za zaštitu od diskriminacije.

Članak 11.

(Rad komisije)

(1) Komisija je dužna prikupiti relevantne informacije o prijavljenoj diskriminaciji, utvrditi sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, te nakon provedenog postupka izraditi detaljno i objektivno izvješće o prijavljenoj diskriminaciji, vodeći računa o privatnosti učenika i drugih učesnika u svezi sa prijavljenim slučajem.

(2) Ukoliko se od strane komisije eventualno utvrde pojavni oblici diskriminacije, odnosno, ukoliko iz činjeničnog stanja utvrđenog od strane komisije proizilazi da se u konkretnom slučaju radi o nedozvoljenim radnjama koje svojom suštinom ukazuje na moguću pojavu diskriminacije, sastavni dio izvješća čini i set mjera za zaustavljanje ili sprječavanje ponavljanja nedozvoljenih radnji predloženih od strane komisije.

(3) Prije započinjanja rada svi članovi komisije potpisuju izjavu kojom se obvezuju na tajnost podataka i informacija dobijenih u tijeku postupka.

(4) Neposredno prikupljanje podataka i informacija od učenika zadatak je pedagoga škole, s tim da je kod razgovora sa maloljetnim učenikom obvezno prisustvo jednog od roditelja/staratelja. O obavljenom razgovoru pedagog škole obavezan je napraviti izvješće i isti dostaviti i prezentirati komisiji.

(5) Nakon zaprimanja izvješća pedagoga škole iz stavka (4) ovog članka, komisija može dodatno obaviti razgovor sa učenikom. Prilikom razgovora sa maloljetnim učenikom, odnosno punoljetnim učenikom koji ima ograničenu poslovnu sposobnost za vlastito očitovanje volje koje se tiče okolnosti koje se odnose na predmet postupka, komisija je obvezna osigurati prisustvo jednog od roditelja/staratelja.

(6) Nakon provedenog postupka komisija sačinjava detaljno izvješće koje predaje ravnatelju škole na dalje postupanje. Sastavni dio izvješća komisije je i izvješće pedagoga škole.

Članak 12.

(Postupanje ravnatelja škole nakon zaprimanja izvješća komisije)

(1) Ravnatelj škole dužan je razmotriti izvješće komisije i po potrebi, na temelju okolnosti utvrđenih u postupku i prezentiranih u izvješću, poduzeti odgovarajuće mjere u cilju suzbijanja i preveniranja diskriminacije, odnosno njenih pojavnih oblika.

(2) Ravnatelj škole dužan je, na prvoj narednoj sjednici, o svakom pojedinačnom slučaju i epilogu provedenog postupka, obavijestiti školski odbor.

Članak 13.

(Evidencija)

(1) Škola za svaki konkretan slučaj vodi evidenciju o prijavama iz članka 9. ovog pravilnika na posebnom obrascu koji je sastavni dio ovog pravilnika (Prilog II.), koja sadrži podatke o vrsti prijavljene diskriminacije ili njenih pojavnih oblika, poduzetim mjerama i drugim relevantnim informacijama vezanim za iste.

(2) Evidencija iz stavka (1) ne smije sadržavati osobne podatke.

(3) S ciljem preveniranja diskriminacije i njenih pojavnih oblika, škola je na temu preveniranja i zaštite djece/učenika od diskriminacije dužna u godišnjem programu rada škole planirati edukaciju učesnika u procesu naobrazbe i odgoja.

DIO IV. – MJERE KOJE PODUZIMA ŠKOLA**Članak 14.
(Mjere)**

(1) U suradnji sa nastavničkim vijećem, pedagogom i drugim zaposlenicima škole, ravnatelj škole je dužan poduzeti sve mjere da se zaustavi i preduprije svako postupanje ili ponašanje koje u sebi sadrži obilježje diskriminacije, a po potrebi uključiti roditelje i zatražiti pomoć nadležnih institucija.

(2) Ukoliko se radi o posebno teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju postupanja za koje je utvrđeno da ima karakteristike ili pojave oblike diskriminacije, koje kod učenika koji je izložen takvom postupanju ili kod drugih učenika izazivaju ili mogu izazvati negativne posljedice, nastavničko vijeće i ravnatelj škole poduzimaju sve neophodne radnje kojim se osigurava pomoć takvim učenicima kako bi se spriječilo proizvođenje daljih posljedica, te kako bi se preduprijedile buduće potencijalne situacije koje u bilo kakvom obliku i na bilo kakav način mogu dovesti do diskriminatornog ponašanja.

(3) Pored poduzimanja mjera iz stavka (2) ovog članka, škola će posredstvom svojih organa i zaposlenika hitno pružiti pomoć i podršku učeniku koji je bio izložen diskriminatornom ponašanju i djelovanju.

(4) Ako su posljedice djelovanja na učenika koji je bio izložen diskriminatornom odnosu i ponašanju ili njegovom pojavnom obliku takve prirode da zahtijevaju poseban pristup i senzibilitet, s ciljem podrške i osnaživanja učenika u prevazilaženju traumatskog doživljaja, škola će, sukladno svojim mogućnostima i uz suglasnost učenika, odnosno roditelja/staratelja ukoliko je riječ o maloljetnom učeniku, pružiti odgovarajuću stručnu i savjetodavnu pomoć.

**Članak 15.
(Pedagoški rad)**

(1) Sa učenikom za kojeg se u postupku propisanom ovim pravilnikom utvrdi da je uzrokovao negativne posljedice škola će što hitnije započeti i provesti pedagoški rad, te o istom upoznati njegove roditelje/staratelje. Tom prilikom učeniku će se posebno ukazati na društvenu neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja.

(2) U okviru pedagoškog rada iz stavka (1) ovog članka, posredstvom svojih organa i pedagoga škole, škola će odgovarajućim postupcima podsticati promjenu takvog ponašanja i poduzeti odgovarajuće mjere za pomirenje i stvaranje tolerantnog i prijateljskog ponašanja u školi.

(3) Roditelj/staratelj učenika iz stavka (1) ovog članka dužan je da u najboljem interesu djeteta: surađuje sa školom, učestvuje u mjerama i aktivnostima koje se planiraju, pripremaju i sprovode radi sprječavanja diskriminatornog ponašanja, uvažava i poštuje ličnost i sve aspekte identiteta svog djeteta, druge djece, učenika, odraslih, drugih roditelja, zaposlenih i trećih osoba.

(4) Roditelj/staratelj djeteta ne smije svojim ponašanjem u školi podsticati, pomagati, izazivati ili na bilo koji način doprinosti diskriminaciji i vrijeđanju ugleda, časti ili dostojanstva ličnosti bilo koje osobe.

**Članak 16.
(Analiza stanja za protekli period)**

(1) Najmanje jednom u šest mjeseci nastavničko vijeće analizira stanje u proteklom periodu u smislu primjene ovog pravilnika, te poduzima odgovarajuće mjere kojim se sprječava ponavljanje eventualnih pojava diskriminacije, te osigurava preventivno djelovanje da ne dođe do pojave bilo kojeg oblika diskriminacije ili njenih pojavnih oblika.

(2) Pod poduzimanjem odgovarajućih mjera iz stavka (1) ovog članka imaju se smatrati i zahtjevi upućeni nadležnim institucijama kojim se traži poduzimanje radnji iz nadležnosti tih institucija, a čijim izvršenjem se osigurava sprječavanje ili

ponavljanje eventualnih pojava diskriminacije, odnosno osigurava preventivno djelovanje da ne dođe do pojave bilo kojeg oblika diskriminacije ili njenog pojavnog oblika.

Članak 17.**(Postupanje škole kada diskriminaciju vrši druga osoba)**

U slučaju da diskriminaciju ili njene pojavne oblike uzrokuje roditelj ili neka druga odrasla osoba van odgojno-obrazovnog procesa, ravnatelj škole je dužan o tome obavijestiti nadležne obrazovne i druge institucije (uključujući nadležni organ unutarnjih poslova), a škola će putem svojih raspoloživih kapaciteta učeniku pružiti adekvatnu podršku ka prevazilaženju traumatskog doživljaja.

DIO V. – NADZOR**Članak 18.****(Nadzor nad primjenom Pravilnika)**

(1) Nadzor nad primjenom ovog pravilnika i dodatnih procedura i pravila eventualno uspostavljenih od strane škole iz članka 19. ovog pravilnika vrši Ministarstvo.

(2) Stručno-pedagoški nadzor nad radom škole u smislu odgovarajuće primjene ovog pravilnika vrši Pedagoški zavod Tuzlanskog kantona.

(3) Inspekcijски nadzor vrši nadležna inspekcija.

DIO VI. – ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 19.****(Uspostavljenje dodatnih procedura i pravila)**

(1) Sukladno ovom pravilniku školski odbor može uspostaviti dodatne procedure i pravila za provedbu i primjenu ovog pravilnika, odnosno donijeti program prevencije diskriminatornog ponašanja i vrijeđanja ugleda, časti ili dostojanstva ličnosti.

(2) Procedurama i pravilima iz stavka (1) ovog članka ne može se ograničiti ili umanjiti bilo koje pravo podnosioca prijave ili djeteta/učenika zagarantirano ovim pravilnikom i propisima iz članka 5. stavak (1) ovog pravilnika.

(3) Opći akti škole ne mogu sadržavati odredbe koje su u suprotnosti sa ovim pravilnikom, odnosno sa propisima iz članka 5. stavak (1) ovog pravilnika.

(4) Odredbe općih akata škole koje su u suprotnosti sa ovim pravilnikom i propisima iz članka 5. stavak (1) ovog pravilnika ne primjenjuju se i ne proizvode pravno dejstvo.

Članak 20.**(Dostavljenje Smjernica)**

U roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika Ministarstvo će školama putem e-maila dostaviti Smjernice iz članka 7. stavak (3) ovog pravilnika.

Članak 21.**(Stupanje na snagu)**

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljen u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
Ministarstvo naobrazbe i znanosti

MINISTAR
Dr. sci. Elvis Baraković, v.r.

Broj: 10/1-02-28597-3/20
Tuzla, 17.02.2021. godine

PRILOG I.

PRIJAVA
diskriminacije ili njenih pojava oblika
u JU _____

Ime i prezime podnosioca prijave (ako je prijava anonimna, ne treba navoditi podnosioca prijave):

_____

Prijava protiv: _____

Diskriminacija u vezi sa (zaokružiti):

1. Dostupnosti i pristupačnosti obrazovanju
2. Sistemom upisa u odgojno-obrazovnu ustanovu
3. Usvajanjem odgovarajućih nastavnih planova i programa i poštivanjem individualnih razlika
4. Uspostavom i primjenom standarda u ocjenjivanju učenika
5. Osiguravanjem komunikacije među članovima školske zajednice
6. Osiguravanjem slobode mišljenja u obrazovanju
6. Zaštitom od nasilja u školi
7. Drugi slučaj (navesti koji): _____

Opis događaja/slučaja koji upućuje na vjerovatnost počinjene diskriminacije:

Datum podnošenja prijave: _____

Potpis podnosioca prijave (ako prijava nije anonimna) _____

PRILOG II.

**EVIDENCIJA O PRIJAVAMA DISKRIMINACIJE ILI NJENIH POJAVNIH OBLIKA
u JU _____****1. Datum zaprimanja prijave _____****2. Vrsta prijavljene diskriminacije ili njenih pojava oblika
(Opis događaja kojim se ukazuje na diskriminaciju)****3. Postupak proveden DA-NE (zaokružiti)****4. Imenovana komisija DA-NE (zaokružiti)****5. Dostavljen izvještaj komisije DA-NE (zaokružiti)****6. Set mjera predloženih od strane komisije za zaustavljanje ili sprječavanje ponavljanja nedozvoljenih radnji (taksativno pobrojati)****7. Mjere preduzete od strane škole (taksativno pobrojati)****Potpis direktora škole ili drugog lica ovlaštenog za vođenje evidencije**_____
(mjesto za pečat)